

SALVS REI PVBLICAE SVPREMA LEX ESTO.

VYBRANÁ

TÉMATA

Parlamentní volby v Maďarsku 2010
(7/2010)

Bc. Martin Kuta

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

Obsah

Základní rysy politického systému	2
Stranický systém	4
Parlamentní volby 2010	6
Zdroje	7

Základní rysy politického systému

Maďarsko si jako jedna z mála postkomunistických zemí i po pádu nedemokratického režimu na konci 80. let formálně ponechalo původní ústavu. Současná ústava vstoupila v platnost v roce 1999, značných změn (tzv. konstituční revoluce) se však dočkala již na podzim roku 1989. Zemi se tak otevřela cesta k obnovení politického pluralismu a celkové společensko-ekonomické reformě.

Ústavně se Maďarsko vyznačuje rysy parlamentního systému. Moc výkonná je rozdělena mezi prezidenta a vládu, přičemž prezident plní pouze funkci reprezentanta suverenity dovnitř i vně politického systému. Reálná politická moc se soustřeďuje v rukou vlády, která je odpovědná jednokomorovému parlamentu.

Prezidenta volí poslanci parlamentu. Volba probíhá až ve třech kolech během tří dnů. V prvním kole se prezidentem stane ten kandidát, který získá dvě třetiny hlasů všech poslanců, v druhém kole stačí ke zvolení dvě třetiny přítomných poslanců a ve třetím kole stačí nejvyšší počet hlasů. Prezident může být zvolen maximálně dvakrát na pětileté funkční období.

Z reprezentativní povahy prezidentské funkce vyplývají některé jeho pravomoci v zahraniční politice – jedná jménem státu, stejně tak i podepisuje zahraniční smlouvy, přijímá a vysílá diplomaty. Dále v případě vyhlášení výjimečného stavu prezident předsedá Radě obrany státu a v případě nemožnosti zasedání parlamentu rozhoduje o nasazení ozbrojených sil. Prezident v součinnosti s parlamentem vyhlašuje parlamentní volby a vyhlášení všelidového referenda, rozpouští a svolává parlament, iniciuje zasedání parlamentu, jehož se může účastnit. Prezidentovy akty podléhají kontrasignaci předsedou vlády, případně odpovědným ministrem. Z výše uvedeného a z dalších kompetencí, které jsou zmíněny dále, vyplývá, že prezidentova pozice se posiluje v povolebním jednání o nové vládě.

Maďarská vláda je kolektivní orgán, který se skládá z premiéra a ministrů. Rozhodnutí vlády se dosahuje na většinovém principu. Ve vládě je ovšem premiérova pozice posílena zejména způsobem schvalování vlády parlamentem a institutem konstruktivního vyslovení nedůvěry.¹ Kandidáta na předsedu vlády navrhuje parlamentu prezident. Pro zvolení potřebuje premiér získat hlasy nadpoloviční většiny všech členů parlamentu. Tato procedura koresponduje s možností odvolání vlády. Podobně jako v německém politickém systému i v Maďarsku existuje tzv. konstruktivní vyslovení nedůvěry. V praxi to znamená, že premiéra, a následkem toho celou vládu, je možné sesadit pouze volbou nového premiéra (opět nadpoloviční většinou). Touto procedurou se má zabránit častému vyhlašování nedůvěry vládám bez zformování parlamentem průchodné alternativy, a posílit tak stabilitu politického systému.

---

¹ Posílená pozice premiéra plyne z procedury schvalování vlády, kdy se jedná o hlasování o premiérovi a programovém prohlášení vlády, nikoli o vládě jako celku. Konstruktivní vyslovení nedůvěry rovněž podstupuje předseda vlády, nikoliv vláda jako celek.

Vláda dále může požádat o hlasování o důvěře, jestli důvěru nezíská, musí podle ústavy podat demisi. Jednotlivé ministry na návrh premiéra jmenuje a odvolá prezident.

V jednokomorovém Národním shromáždění zasedá 386 poslanců. Funkční období poslance trvá čtyři roky. Parlament zasedá dvakrát do roka, řádně se tedy schází na podzimní a jarní schůzi. O svolání mimořádné schůze může požádat prezident, vláda nebo skupina poslanců. Prostou většinou parlament přijímá všechna rozhodnutí. Ústava nicméně stanoví, která rozhodnutí vyžadují dvoutřetinové schválení (jedná se především o některé druhy mezinárodních smluv, vyhlášení války, vyslání vojsk do zahraničí a ústavní změny).

Volební systém v Maďarsku bývá označován jako supersmíšený. Systém získal svou podobu během jednání u kulatého stolu v roce 1989. Různé politické strany upřednostňovaly jinou variantu volebního systému: strany, které se odkazovaly na tradici před komunistickým režimem, požadovaly listinný systém poměrného zastoupení; nově vzniklé strany, v nichž důležitou roli hráli výrazní představitelé někdejší protirežimní opozice, naopak chtěly zaručit zvolení těchto kandidátů, a tak prosazovaly absolutně většinový systém; stana komunistického režimu si zase chtěla udržet mocenské postavení, a tak prosazovala prostě většinový model hlasování. Nakonec byl přijat kompromisní model kombinující dvoukolové hlasování s absolutní většinou (většinová složka) a listinný systém (vícemandátové obvody s proporčním přerozdělením mandátů), přičemž do systému byl zabudován korekční prvek, který vyrovnává účinky většinové složky ve směru poměrného výsledku.

Volič disponuje dvěma hlasy. První složku smíšeného volebního systému představuje 176 mandátů volených podle většinového principu. Těchto 176 mandátů se rozděluje v jednomandátových obvodech, kdy k vítězství je zapotřebí absolutní většiny hlasů, které se případně dosahuje dvoukolovou volbou. Do druhého kola postupují první tři nejméně úspěšnější kandidáti a všichni další, kteří překročili hranici 15 % hlasů. V druhém kole stačí k získání mandátu pouze relativní většina (k volbám musí ovšem dorazit alespoň čtvrtina oprávněných voličů).

Poměrný listinný systém představuje druhou složku volebního systému. V této složce se volí 152 mandátů ve 20 volebních obvodech. Volební obvody odpovídají samosprávným regionům – župám. Velikost volebních obvodů se pohybuje mezi 4 a 28 mandáty. Počet mandátů v jednotlivých obvodech se odvíjí od počtu obyvatel (tzv. občanský princip). Mandáty se politickým stranám přidělují na základě přepočtu Hagenbach-Bischoffovou kvótou. Na základě velikosti volebního obvodu a celkového počtu odevzdaných hlasů v obvodu se určí volební číslo – kvóta, počet hlasů, které musí strana získat, aby se svým počtem hlasů dosáhla na získání jednoho mandátu. Může dojít k tomu, že v prvním přepočtu nejsou všechny mandáty přerozděleny. Ty jsou rozděleny metodou nejvyššího zbytku stranám, které mají v daném obvodu po dělení kvótou zbytek čínce alespoň 2/3 této kvóty. Hlasy jsou jim doplněny z ostatních zbývajících hlasů pro stranu z jiných obvodů. Naopak, pokud nedojde k tomu, že by se i druhým přepočtem nerozdělily všechny mandáty, zbytkové mandáty se přenášejí na celostátní úroveň.²

Posledních 58 mandátů se rozděluje na celostátní úrovni. Mandáty se přidělují na základě všech zbytkových hlasů (hlasů, které nepřispěly ke zvolení poslance) z volebních obvodů, a to jak z poměrné, tak většinové složky, které se pro jednotlivé strany sečtou. Tato poslanceká

---

² K podobné situaci došlo při posledních parlamentních volbách v roce 2006, kdy se na celostátní úrovni rozdělovalo 64 mandátů. Chytilík, R. a kol.: *Volební systémy*. Praha: Portál, 2009, str. 256.

Na druhou stranu je nutné poznamenat, že v případě přidělení mandátu straně na základě „2/3 kvóty“ (tzn. doplnění chybějících hlasů do kvóty a odebrání těchto hlasů ze všech zbylých hlasů, které by jinak byly použity v národní úrovni) se de facto snižuje počet mandátů přidělovaných na národní úrovni.

křesla se rozdělují na základě použití metody D'Hondtova volebního dělitele, přičemž konkrétní jména kandidátů předkládají strany, které postavily kandidátky alespoň v sedmi z 20 volebních obvodů, na zvláštní kandidátní listině. Pro obě části poměrného hlasování se uplatňuje 5% volební klausule, tj. pouze strany, které dosáhly zisku alespoň 5 % hlasů, jsou připuštěny do skrutinia.

Volební systém je sice složitý, nicméně dává voličům poměrně silnou garanci toho, že jeho hlas pro určitou stranu či stranického kandidáta se promění v poslanecký mandát. Vedle toho volební systém napomáhá stabilitě stranického systému. Poměrná složka favorizuje zavedené politické strany, většinová složka (jednomandátové většinové hlasování) zase pomáhá regionálně silným stranám (osobnostem) získávat mandáty. Malým stranám s rovnoměrně rozloženou podporou po celém území systém pomáhá získávat alespoň mandáty v poslední, celostátní složce.

Stranický systém

Současný stranický systém kopíruje jednotlivé politické proudy vzniklé v době přechodu k demokracii. Stranický systém se tak za posledních dvacet let příliš neproměňoval. Za stabilizační faktor bývá označován i volební systém³. Systém se dělí na dva ideologicky rozdělené bloky: socialistické a liberální strany na levici a levém středu, konzervativní, křesťanské a nacionální strany na pravici. Na vzestupu je v posledních letech ovšem radikální pravice reprezentovaná stranou Jobbik. Předvolební kampaň 2010 provázela i vzestup malých, neetablovaných politických stran. Před volbami v roce 2010 Fidesz a křesťanskodemokratická KDNP vytvořily volební alianci.

FIDESZ-MPP (*Fidesz-Magyar Polgári Szövetség*): Svaz mladých demokratů-Maďarská občanská strana vznikla v roce 1989 jako strana konkurující Maďarskému demokratickému fóru (MDF) v opozici komunistickému režimu. Od svého vzniku se profilovala jako zastávce „radikální“ demokratizace Maďarska. Strana až do roku 1994 vystupovala jako liberální, s příchodem Viktora Orbána na předsednický post v polovině 90. let se směřování strany začalo proměňovat. Strana změnila svou orientaci na křesťansko-konzervativní a nacionální hodnoty, její vládnutí (1998-2002) provázela vzestup politicko-ekonomického populismu a nacionalismu⁴. To způsobilo úbytek stranických preferencí, na což FIDESZ reagoval připojením přídomku Maďarská občanská strana do názvu. V letech 2002-2010 byla strana hlavním představitelem opozice vůči socialistické vládě. V Evropském parlamentu je strana součástí frakce EPP.

KDNP (*Kereszténydemokrata Néppárt*): Křesťanskodemokratická lidová strana je pravicová konzervativní strana, která již před volbami v roce 2006 vstoupila do volební koalice se stranou Fidesz. Krátce po volbách však poslanecká frakce KDNP vystoupila ze společného poslaneckého klubu a vytvořila vlastní skupinu. Do voleb v roce 2010 strana opět kandidovala v koalici s Fideszem. Strana se orientuje na katolické voliče. Svým programem zastává křesťansko-sociální pozici. Katolická církev by podle strany měla hrát větší roli v oblasti sociální politiky, vzdělávání a kultury.

MSZP (*Magyar Szocialista Párt*): Maďarská socialistická strana vznikla v říjnu 1989 odtržením reformních komunistů od režimní strany. Na počátku 90. let strana neměla nijak výraznou volební podporu, teprve druhé svobodné parlamentní volby vynesly stranu do vládní

³ Hrdličková, B.: Maďarsko. In: Cabada, L. (ed.). *Komparace politických systémů: Nové demokracie střední a východní Evropy*. Praha: Oeconomica, 2008, str. 82.

⁴ Hrdličková, B.: Maďarsko. In: Cabada, L. (ed.). *Komparace politických systémů: Nové demokracie střední a východní Evropy*. Praha: Oeconomica, 2008, str. 83.

pozice. MSZP provedla v polovině 90. let reformy, které zemi vyvedly z ekonomické krize. Strana vystupuje liberálně, proevropsky. Odmítá nacionalismus pravicových stran. Zájmy maďarských menšin v okolních státech, stejně jako příhraniční spory se podle MSZP mají řešit hlubší evropskou integrací. Od roku 2002 byla strana opět ve vládě až do roku 2010, avšak závěr jejího vládnutí byl poznamenán jak politickou krizí, tak i hlubokou krizí ekonomickou. Europoslanci jsou sdruženi ve frakci S&D.

JOBBIK: Strana Jobbik-Hnutí za lepší Maďarsko vznikla v roce 2002. Tato strana se profiluje jako krajně pravicová, nacionalistická. V rámci svého působení v Evropském parlamentu se strana snaží propagovat zrušení dekretů prezidenta republiky vydávané v Československu během druhé světové války a po ní (tzv. Benešovy dekrety) a hranice Maďarska stanovené po první světové válce Trianonskou dohodou. Strana ostře odmítá komunistickou ideologii, svůj program staví na katolických tradicích, straně není cizí ani antisemitská a protiromská rétorika⁵. Se stranou je spojena i militantní Maďarská garda, postavená mimo zákon, jejíž existence přispěla ke zhoršení vztahů se sousedními zeměmi⁶. Jobbik se i z těchto důvodů dostal na pravé straně politického spektra do izolace, zejména vůči straně Fidesz, která je jejím hlavním konkurentem. Strana uspěla v roce 2009 ve volbách do Evropského parlamentu, kde její poslanci vystupují jako nezařazení, a v roce 2010 poprvé obsadila křesla i v Národním shromáždění. Do Národního shromáždění strana vstupuje v roce 2010 poprvé

MDF (Magyar Demokrata Fórum): Maďarské demokratické fórum vystupuje jako konzervativně-demokratická strana. Vznikla v roce 1987, v prvních letech svého vzniku představovala umírněně nacionalistickou stranu, vůči níž se vymezoval Fidesz. Společně s touto stranou utvořilo MDF volební koalici v roce 2002. K evropské integraci se strana staví zdrženlivě, za důležitější považuje národní zájmy⁷. V Evropském parlamentu je její zástupce členem skupiny ECR.

SZDSZ (Szabad-Demokraták Szövetsége-a Magyar Liberális Párt): Svaz svobodných demokratů-Maďarská liberální strana představuje středo-levou liberální stranu maďarského politického systému. Strana klade důraz na liberální hodnoty a sociální solidaritu. Strana je přirozeným koaličním partnerem socialistické MSZP, ačkoli představitelé této strany považují koaliční spolupráci pro SZDSZ za nevýhodnou⁸. V roce 2008 strana opustila vládní koalici s MSZP, v evropských volbách v roce 2009 propadla, což znamenalo její dočasný politický konec, potvrzený následně i výsledkem voleb roku 2010, kdy strana nezískala žádný mandát.

LMP (Lehet Más A Politika): Nově vzniklé politické uskupení Politika může být jiná se snaží svým vstupem na politickou scénu nabídnout voličům alternativu vůči velkým stranám. Strana kromě toho ve svém programu deklaruje boj s korupcí a extrémně pravicovými stranami

⁵ BBCNews.COM. *Hungary's right claims poll win*. Dostupný z WWW:<<http://news.bbc.co.uk/2/hi/8614101.stm>>. [cit. 23. 4. 2010].

⁶ Markantním příkladem je Slovensko. Maďarsko-slovenské vztahy jsou nicméně už delší dobu napjaté. Z obou stran hranice zaznívají nacionalistické názory. Nedá se tedy tvrdit, že by za zhoršením bilaterálních vztahů s okolními státy stál Jobbik. I Fidesz chce Maďarům žijícím mimo maďarské území zajistit nadstandardní postavení v okolních státech. K otázce maďarsko-slovenských vztahů a vlivu strany Jobbik na ně viz: Ihned.cz: *Fico: Jobbik ohrožuje Slovensko i Evropu*. Dostupný z WWW:<http://www.ihned.cz/c3-42921950-M00000_d-fico-jobbik-ohrozuje-slovensko-i-evropu>. [cit. 23. 4. 2010].

⁷ Hrdličková, B.: Maďarsko. In: Cabada, L. (ed.). *Komparace politických systémů: Nové demokracie střední a východní Evropy*. Praha: Oeconomica, 2008, str. 84.

⁸ Hrdličková, B.: Maďarsko. In: Cabada, L. (ed.). *Komparace politických systémů: Nové demokracie střední a východní Evropy*. Praha: Oeconomica, 2008, str. 83.

v současné maďarské politice. Strana se profiluje liberálně, důraz klade na „zelené“ hodnoty, vyrovnanost rozpočtové politiky anebo udržitelnost rozvoje⁹.

Parlamentní volby 2010

Maďarská vnitřní politika prošla poslední volební období značnými turbulencemi. Na vzestupu byly pravicové strany kladoucí důraz na tradiční konzervativní hodnoty či nacionalismus. Za tímto vzestupem ovšem nestojí pouze proměna hodnotové orientace obyvatelstva, důležitou roli v bezprecedentním vítězství pravicového Fideszu ve volbách do Evropského parlamentu a následně i v parlamentních volbách 2010¹⁰ a nárůstu volebních výsledků krajně pravicové strany Jobbik hraje diskreditace maďarské levice v očích veřejnosti.

Levice vládla zemi posledních osm let. Země potřebovala reformy, o nichž si byl vědom i někdejší předseda vládní MSZP a premiér Ferenc Gyurcsány. Nedlouho po parlamentních volbách v roce 2006 na veřejnost unikly materiály, podle nichž se Gyurcsány svým spolustraníkům po vítězných volbách svěřil, že v předvolebním klání voličům lhal o ekonomické situaci země. Reakce občanů na Gyurcsányho lži byla masivní¹¹. Po neúspěšných protestech a demonstracích požadujících premiérovo odstoupení v roce 2006 však vzrostla občanská apatie. Politická krize podkopala důvěru občanů v politické elity, potažmo celý režim. Celospolečenská krize se prohloubila s příchodem ekonomické krize do střední Evropy, která Maďarsko zasáhla velmi citelně. Neschopnost levicové vlády čelit krizi, značný počet korupčních skandálů, inflace a rostoucí nezaměstnanost tak přispěly k rychlému poklesu volebních preferencí levicových stran ve vládě a naopak posílení stran pravicových. Kumulace problémů vyvrcholila v roce 2009, kdy na premiérskou funkci rezignoval Ferenc Gyurcsány. Novým předsedou vlády se stal ministr hospodářství ve vládě Ferenc Gyurcsányho, nestraník Gordon Bajnai.

Projevy nespokojenosti občanů s panujícími politickými poměry lze vysledovat již ve vítězství pravicového Fideszu v komunálních volbách na podzim roku 2006 a vzrůstem politického vlivu strany Jobbik ve volbách do Evropského parlamentu v červnu 2009: Jobbik tehdy získal téměř 15 % hlasů, Fidesz přes 56 %, MSZP pouze 17,5 % hlasů. Vzrůst pravicového radikalismu je závažným fenoménem. Pravice od posledních parlamentních voleb značně posiluje. V případě radikálního Jobbiku je nutné vzít v potaz také fakt, že jeho voličská podpora je přibližně stejně v evropských volbách (tzv. volby druhého řádu) i ve volbách parlamentních. Podobně stálá je voličská podpora i u ostatních stran, které se dostaly do parlamentu.

Nosným tématem voleb se stala ekonomická a politická rekonstrukce.

Vítězná aliance Fidesz-KDNP získala téměř 70 % mandátů. Dosavadní vládní strana MSZP se se ziskem necelých 16 % mandátů umístila na druhém místě. Třetí Jobbik získal téměř 13 % mandátů. Fidesz v Národním shromáždění disponuje ústavní většinou (2/3 všech poslanců, 258). To mu bude umožňovat provést radikální ekonomické a společenské reformy. Zajímavostí jistě je vstup „zelené“ strany na politickou scénu. Hnutí Politika může být jiná představuje liberální alternativu k zavedeným stranám. Toto hnutí získalo necelých 5 % mandátů. Volební účast v prvním kole byla 64,38 %, v druhém kole pak 46,64 %.

⁹ Lehetmas.hu. Programme. Dostupný z WWW: <<http://lehetmas.hu/elections2010>>. [cit. 24. 4. 2010].

¹⁰ Maďarsko se stalo první zemí nových států Evropské unie, v nichž volby vyhrála s takovým přehledem jedna strana.

¹¹ Election Preview: Hungary 2010. Dostupný z WWW: <http://welections.wordpress.com/2010/04/10/election-preview-hungary/>. [cit. 24. 4. 2010].

Výsledky voleb 2010

Strana/koalice	Podíl hlasů (v %)	Počet mandátů	Podíl mandátů (v %)
Fidesz-MPP-KNDP	53,07	263	68,14
MSZP	20,93	59	15,29
Jobbik	15,87	47	12,18
LMP	6,81	16	4,15
nezávislý kandidát	0,19	1	0,26

Zdroj: Národní volební úřad, http://www.valasztas.hu/en/parval2010/298/298_0_index.html

Sestavením vlády byl pověřen Viktor Orbán, předseda Fideszu¹². Ve vládě získají křesťanští demokraté silnou pozici jmenováním předsedy KNDP Zsolta Semjéna vicepremiérem¹³. Vzhledem k tomu, že nosným tématem voleb byla ekonomická a politická rekonstrukce, krátce po vyhraných volbách Orbán prohlásil, že považuje mandát udělený své straně za dostatečně silný pro celkovou rekonstrukci země. Podle něj celý společenský, politický a ekonomický systém vyžaduje zásadní změny¹⁴.

Zdroje

Hrdličková, B.: Maďarsko. In: Cabada, L. (ed.). *Komparace politických systémů: Nové demokracie střední a východní Evropy*. Praha: Oeconomica, 2008.

Chytilík, R., Šedo, J., Lebeda, T., Čaloud, D. *Volební systémy*. Praha: Portál, 2009.

Ústava Maďarské republiky, anglický překlad dostupný ze stránek maďarského Ústavního soudu, <http://www.mkab.hu/index.php?id=constitution>

Zákon o volbách členů parlamentu, anglický překlad dostupný ze stránek maďarského Národního volebního úřadu, http://www.valasztas.hu/en/parval2010/296/296_2_2.html

Zpravodajské internetové portály

¹² České noviny.cz. *Maďarský prezident Sólyom pověřil Orbána vytvořením nové vlády*. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskenoviny.cz/svet/zpravy/madarsky-prezident-solyom-poveril-orbana-vytvorenim-nove-vlady/469464>>. [cit. 28. 4. 2010].

¹³ Politics.hu. *New Fidesz-Government expected to be formed in mid May*. Dostupný z WWW: <<http://www.politics.hu/20100419/new-fidesz-government-expected-to-be-formed-in-mid-may>>. [cit. 28. 4. 2010].

¹⁴ Politics.hu. *Orbán offers details on road map for new government*. Dostupný z WWW: <<http://www.politics.hu/20100426/orban-offers-details-on-road-map-for-new-government/>>. [cit. 28. 4. 2010].